

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**
Кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти



«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
«27» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА І
ГЕОГРАФІЇ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
(Спеціалізація) <i>(за наявності)</i>	016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Спеціальна методика навчання природознавства і географії**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **016 Спеціальна освіта** предметної спеціальності (спеціалізації) **016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка** освітньої програми «**Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини**»

Розробники: Кляп М.І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти**

протокол № 15 від «26» червня 2024 р.

Завідувач кафедри  Ярослав ФІЛАК

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

протокол № 12 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії  Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	третій	четвертий
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 46	5-ий	7-ий
	Лекції:	
	22	8
	Практичні (семінарські):	
	22	4
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: письмовий екзамен	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Спеціальна методика навчання природознавства і географії**» є засвоєння здобувачами науково-теоретичних основ змісту навчальних дисциплін, оволодіння методами, прийомами, формами організації та особливостями проведення освітньої, виховної та корекційно-розвивальної роботи на уроках природознавства і географії у спеціальній школі для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності: 4, 7, 10.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: 4-6, 16, 17.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність до розуміння цінності різноманіття особистості як однієї з умов забезпечення прогресу в розвитку дитини з психофізичними порушеннями; здійснення інклюзивного навчання на основі визначення актуального і потенційного рівня розвитку дитини; уміння добирати і застосовувати корекційні методи, засоби і прийоми роботи, адаптувати та модифікувати зміст навчального матеріалу для задоволення особливих освітніх потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку; забезпечення дружньої та безпечної атмосфери для інклюзивного навчання; розуміння цінності спільної роботи з батьками і сім'ями як важливого ресурсу для навчання учнів з порушеннями розвитку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Спеціальна методика навчання природознавства і географії**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1.8 Педагогіка з історією педагогіки

ОК 1.10 Педагогіка інклюзивного навчання

ОК 2.7 Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями

ОК 2.8 Корекційна психопедагогіка

ОК 2.9 Спеціальна методика початкового навчання

ОК 2.10 Психолого-педагогічні основи діяльності асистента вчителя, асистента вихователя закладів освіти

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Спеціальна методика навчання природознавства і географії», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	ПРН 5
Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.	ПРН 6
Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	ПРН 10
Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами.	ПРН 11
Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.	ПРН 12
Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.	ПРН 13
Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.	ПРН 14
Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Спеціальної методики навчання природознавства і географії»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміє та використовує в практичній діяльності принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	ПРН 5
Планує освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.	ПРН 6
Має навички здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	ПРН 10
Застосовує у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими	ПРН 11

освітніми потребами.	
Може аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.	ПРН 12
Володіє методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.	ПРН 13
Знає реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.	ПРН 14
Має навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	ПРН 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

Екзамен, усні відповіді на семінарах, тести на кожному практичному занятті, реферати, презентації, різні види індивідуальних та групових практичних завдань, участь у семінарах та вебінарах на платформах «Освіторія», «На урок», EdEra щодо вивчення природознавства або географії, зокрема учнями з ООП.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді на практичних заняттях, тести з кожної теми, групові та індивідуальні завдання.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота, яка включає виконання тестових завдань; підготовка та захист презентації або практичного завдання (індивідуального або групового), сертифікат за результатами неформальної освіти

Форма підсумкового семестрового контролю: письмовий екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (за модуль 1)

Показники	Бали
<u>Змістовий модульний контроль 1:</u>	
<i>Поточний модульний контроль:</i>	
Письмове опитування: за відповідь за кожне із двох теоретичних питань нараховується по 20 балів, два випадково вибраних варіанти тестових завдань оцінюються по 5 балів кожний (кожний варіант тестів містить по 5 тестів, правильне розв'язання кожного тесту оцінюється в 1 бал)	0-50
Бали за активність на практичних заняттях: береться середній бал за оцінювання усних відповідей і тестових занять з усіх занять, що множиться на коефіцієнт 6	0-30
Бали за виконання самостійної роботи: підготовка та захист презентації або практичного завдання (індивідуального або групового)	0-15
Бали за сертифікат, що свідчить про участь у семінарі або вебінарі відповідної тематики	5
Загальна оцінка	0 - 100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Модуль ...	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	11	30				
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-				
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-				
Письмове тестування при модульному оцінюванні	2	10				
Презентація						
Реферат						
Есе						
Індивідуальне або групове практичне завдання	1	15				
Сертифікат про неформальну освіту	1	5				
Модульна контрольна робота	1	40				
Разом		100				

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Бали	Критерії оцінки
20	якщо відповідь повна і правильна, з прикладами та поясненнями
15	якщо відповідь по суті правильна, але не повна
10	якщо відповідь обмежується визначенням окремих понять, відсутні приклади та пояснення
5	якщо відповідь обмежується визначенням окремих понять, з помилками
0	якщо відповідь не розкриває суті або не зроблена спроба відповісти на поставлені запитання

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль включає наступний вид контролю: екзамен у письмовій формі.

Екзамен є заключним підсумковим видом контролю у кінці семестру. До екзамену допускаються студенти, що отримали не менше 35 балів за підсумками модульного контролю.

Здобувачі, в яких оцінки за підсумками модульного контролю дорівнюють або є вищими за 60 балів, можуть не приймати участі в екзамені, погодившись на отримані бали, але за бажанням вони можуть покращити свій результат, прийнявши участь у здачі екзамену.

Під час екзамену здобувач дає письмові відповіді на 2 теоретичних питання, кожне з яких оцінюється по 40 балів відповідно до критерію оцінювання теоретичної підготовленості, та розв'язує практичне завдання, яке оцінюється в 20 балів. Максимальна оцінка за підсумковий модульний контроль складає 100 балів відповідно до шкали оцінювання ЄКТС та національної шкали.

Нарахування балів за теоретичну підготовленість студентів на підсумковому контролі

Бали	Критерії оцінки
40	Якщо відповідь повна і правильна, з прикладами і поясненнями
35	якщо відповідь повна і правильна, з прикладами і поясненнями, які містять несуттєві недоліки
30	якщо відповідь по суті правильна, але з незначними помилками
25	якщо питання висвітлено правильно приблизно наполовину, є наведені одиничні приклади, пояснення є неповними
20	якщо відповідь містить правильно висвітлені теоретичні поняття приблизно наполовину, наведені приклади, але відсутні пояснення
15	якщо відповідь обмежується тільки визначенням необхідних понять без пояснень і прикладів
10	якщо відповідь обмежується визначенням окремих понять
5	наявна спроба відповісти на поставлені питання, більшість понять висвітлені з помилками
0	якщо відповідь не розкриває суті або не зроблена спроба відповісти на поставлені запитання

Нарахування балів за практичну підготовленість студентів на підсумковому контролі

Бали	Критерії оцінки
20	Відповідь повна і правильна з вказанням всіх структурних етапів та визначенням триєдиної мети
15	Відповідь в цілому правильна, але не вказані окремі структурні етапи або мета визначена не повному обсягу
10	Відповідь включає правильне розуміння основних етапів реалізації завдання, але є неповною
5	Наявна спроба розв'язати поставлене завдання, але є суттєві недоліки, не відображені основні структурні етапи та інші необхідні елементи, передбачені завданням
0	відповідь не розкриває суті або не зроблена спроба розв'язати поставлене практичне завдання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Зміст географічного та природознавчого матеріалу та завдання викладання цих предметів у спеціальній школі

Географічні уявлення та поняття, їх види. Зменшення обсягу та спрощення структури географічних відомостей. Принципи відбору географічних відомостей, номенклатури та термінології. Розподіл тем курсу за роками навчання. Практичний характер навчання географії у спеціальній школі.

Зміст програми з природознавства у спеціальній школі, розподіл матеріалу за роками навчання.

Освітнє, корекційно-розвивальне, виховне та практичне значення курсу географії та природознавства у закладах спеціальної освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями.

Зв'язок природознавства та географії з іншими навчальними предметами, що вивчаються у спеціальній школі.

Тема 2. Принципи і методи навчання географії та природознавства у спеціальній школі.

Реалізація загальнодидактичних та корекційних принципів у процесі навчання природознавства та географії.

Класифікація методів навчання природознавства та географії. Особливості використання словесних методів навчання на уроках з цих предметів.

Робота з підручником на уроках природознавства та географії. Прийоми роботи з підручниками. Робота з зошитами на уроках природознавства та географії.

Дидактичні ігри на уроках природознавства та географії.

Тема 3. Організаційні форми та засоби навчання природознавства та географії у спеціальній школі.

Урок – основна форма організації навчальної роботи. Типи уроків з природничих предметів у спеціальній школі. Підготовка вчителя до уроку.

Засоби навчання та методи їх використання на уроках природознавства та географії. Застосування картографічних посібників на уроках географії у спеціальній школі. Робота з контурною картою на уроках географії.

Тема 4. Позакласна навчально-виховна робота з природознавства та географії для учнів з порушеннями інтелекту.

Основні напрями, методи та форми позакласної роботи з природничих предметів. Організація та проведення навчальної екскурсії.

Роль предметних кабінетів у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу з природничих предметів. Краєзнавчий куточок у спеціальній школі.

Значення географічного майданчика у формуванні системи знань, умінь та навичок учнів.

Тема 5. Пропедевтика навчання географії у спеціальній школі.

Пропедевтичний курс навчання географії «Природознавство», його значення.

Зміст географічної пропедевтики в 1-му класі спеціальної школи, її мета та завдання. Ведення календаря природи.

Географічна пропедевтика в 2-му класі, її мета та завдання. Географічна пропедевтика в 3-му класі, її мета та завдання. Географічна пропедевтика в 4-5-их класах спеціальної школи, її мета та завдання.

Особливості засобів і форм організації уроків за програмою «Я досліджую світ».

Картографічна пропедевтика.

Тема 6. Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями спеціальної школи

Поняття про географічні знання. Типологія географічних уявлень учнів з порушеннями інтелекту. Специфіка географічних уявлень. Особливості формування географічних уявлень в учнів спеціальної школи. Методичні умови, які сприяють формуванню географічних уявлень в учнів з інтелектуальними порушеннями.

Формування географічних понять в учнів спеціальної школи. Типологія географічних понять. Труднощі засвоєння географічних понять учнями з порушеннями інтелекту.

Шляхи та методичні умови формування загальних географічних понять в учнів спеціальної школи. Послідовність формування загальних географічних понять в учнів з порушеннями інтелекту. Формування одиничних географічних понять в учнів спеціальної школи.

Тема 7. Методика вивчення причинно-наслідкових залежностей на уроках географії у спеціальній школі

Застосування порівняння на уроках географії у спеціальній школі. Особливості порівняння географічних об'єктів учнями з інтелектуальними порушеннями. Методичні умови, які сприяють формуванню прийому порівняння в учнів спеціальної школи. Рівні порівняння географічних об'єктів учнями з порушеннями інтелекту.

Встановлення причинно-наслідкових залежностей як засіб розвитку мислення учнів спецшкіл. Класифікація географічних причинно-наслідкових залежностей.

Труднощі у засвоєнні географічних причинно-наслідкових залежностей учнями з порушеннями інтелекту. Особливості розуміння географічних причинно-наслідкових зв'язків учнями спеціальних шкіл. Методичні умови, які сприяють розумінню географічних причинно-наслідкових залежностей учнями спеціальної школи. Прийоми розкриття перед учнями з інтелектуальними порушеннями географічних причинно-наслідкових зв'язків.

Тема 8. Методика вивчення загального курсу географії (6 клас)

Місце і значення курсу «Загальна географія» в системі природничих предметів. Структура курсу та основні завдання кожного розділу.

Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсу.

Зміст географічного матеріалу у 6-ому класі.

Методичні особливості вивчення курсу географії у 6 класі:

- а) формування понять;
- б) вивчення причинно-наслідкових зв'язків;
- в) встановлення фізико-географічних закономірностей;
- г) запам'ятовування географічних фактів;

Формування практичних умінь як складова здобуття системи географічних знань.

Тема 9. Особливості вивчення курсу «Фізична географія» (7 клас).

Місце і значення курсу «Фізична географія» в системі природничих предметів. Структура курсу географії у 7-ому класі та основні завдання кожного розділу.

Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсу. Методичні моделі вивчення курсу.

Тема 10. Методика вивчення географії світу у 8-ому класі.

Короткі відомості про Землю, Сонце, Місяць. Завдання, зміст, система і методи ознайомлення учнів з відомостями про Землю, Сонце та Місяць. Прийоми ознайомлення учнів з дослідженням космосу. Завдання, зміст, наочні засоби та методи ознайомлення з явищами природи на Землі.

Завдання, зміст, наочні засоби та методи вивчення географії світу.

Методика вивчення географічного положення, природних умов материків і океанів у спеціальній школі. Особливості методичної роботи вчителя при ознайомленні учнів з державами світу.

Тема 11. Методика вивчення курсу “Географія України” (9 клас)

Завдання, зміст вивчення курсу “Географія України”.

Завдання, зміст, наочні засоби та методи вивчення розділу „Фізична географія України“. Особливості ознайомлення учнів з фізико-географічним положенням і кордонами України; рельєфом, корисними копалинами; кліматичними умовами; поверхневими і підземними водами; ґрунтами; рослинним і тваринним світом; природними зонами.

Методика вивчення розділу „Економічна та соціальна географія України“. Особливості ознайомлення учнів з темами: Населення та трудові ресурси; господарство України - методи та прийоми формування уявлень про галузі господарства України (промисловість, агропромисловий комплекс, транспорт, соціальний комплекс).

Методичні особливості вивчення курсу «Географія України» у світлі актуальних воєнно-політичних подій.

Методика вивчення інформації про свою область: природні умови та господарство.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна				
	Усього	у тому числі			
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота
5-й семестр					
Модуль «Спеціальна методика навчання природознавства і географії»					
Тема 1. Зміст географічного та природознавчого матеріалу та завдання викладання цих предметів у спеціальній школі.	8	2	2		4
Тема 2. Принципи і методи навчання географії та природознавства у спеціальній школі.	8	2	2		4
Тема 3. Організаційні форми та засоби навчання природознавства і географії у спеціальній школі.	8	2	2		4
Тема 4. Позакласна навчально-виховна робота з природознавства та географії для учнів з порушеннями інтелекту.	8	2	2		4
Тема 5. Пропедевтика навчання географії у спеціальній школі.	8	2	2		4
Тема 6. Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями спеціальної школи.	8	2	2		4
Тема 7. Методика вивчення причинно-наслідкових залежностей на уроках географії у спеціальній школі.	8	2	2		4
Тема 8. Методика вивчення загального курсу географії (6 клас).	7	2	1		4
Тема 9. Методика вивчення курсу «Загальна географія» у 7 класі.	7	2	1		4
Тема 10. Методика вивчення географії світу у 8-ому класі.	9	2	2		5
Тема 11. Методика вивчення курсу “Географія України” (9 клас).	9	2	2		5
Модульна контрольна робота	2		2		
Разом за модуль	90	22	22		46
Разом за семестр	90	22	22		46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр						
Модуль «Спеціальна методика навчання природознавства і географії»						
Тема 1. Зміст географічного та природознавчого матеріалу та завдання викладання цих предметів у спеціальній школі.	9	2				7
Тема 2. Принципи і методи навчання географії та природознавства у спеціальній школі.	9		2			7
Тема 3. Організаційні форми та засоби навчання природознавства і географії у спеціальній школі.	9	2				7
Тема 4. Позакласна навчально-виховна робота з природознавства та географії для учнів з порушеннями інтелекту.	9		2			7
Тема 5. Пропедевтика навчання географії у спеціальній школі.	7					7
Тема 6. Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями спеціальної школи.	9	2				7
Тема 7. Методика вивчення причинно-наслідкових залежностей на уроках географії у спеціальній школі.	7					7
Тема 8. Методика вивчення загального курсу географії (6-7 класи).	7					7
Тема 9. Методика вивчення курсу «Загальна географія» у 7 класі.	7					7
Тема 10. Методика вивчення географії світу у 8-ому класі.	7					7
Тема 11. Методика вивчення курсу “Географія України” (9 клас).	10	2				8
Разом за модуль	90	8	4			78
Разом за семестр	90	8	4			78

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Модуль 1			
1	<p>Зміст географічного та природознавчого матеріалу та завдання викладання цих предметів у спеціальній школі.</p> <p>1. Мета та завдання вивчення географії у спеціальній школі.</p> <p>2. Зміст географічного матеріалу. Розподіл тем курсу за роками навчання.</p> <p>3. Мета та завдання вивчення природознавства учнями з порушеннями інтелекту.</p> <p>4. Особливості шкільних підручників з географії та природознавства для учнів з інтелектуальними порушеннями.</p> <p>5. Освітнє, корекційно-розвивальне, виховне та практичне значення курсів природознавства та географії у закладах спеціальної освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями.</p> <p>6. Зв'язок географії та природознавства з іншими навчальними предметами, що вивчаються у спеціальній школі.</p>	2	
2	<p>Принципи і методи навчання природознавства і географії у спеціальній школі.</p> <p>1. Реалізація загальнодидактичних та корекційних принципів у процесі навчання географії.</p> <p>2. Принципи шкільного курсу природознавства для учнів з порушеннями інтелекту.</p> <p>3. Класифікація методів навчання географії та природознавства. Особливості використання словесних методів навчання на уроках з цих предметів.</p> <p>3. Робота з підручником на уроках природознавства та географії. Прийоми роботи з підручниками на природничих предметах.</p> <p>4. Робота з зошитом на уроках географії та природознавства.</p> <p>5. Дидактичні ігри на уроках природничих предметів.</p>	2	2
3	<p>Організаційні форми та засоби навчання природознавства і географії у спеціальній школі.</p> <p>1. Урок – основна форма організації навчальної роботи. Типи уроків з географії та природознавства.</p> <p>2. Підготовка вчителя до уроку.</p> <p>3. Засоби навчання та методи їх використання на уроках географії та природознавства.</p> <p>4. Застосування картографічних посібників на уроках географії у спеціальній школі.</p> <p>5. Робота з контурною картою на уроках географії.</p>	2	
4	<p>Позакласна навчально-виховна робота з природознавства та географії для учнів з порушеннями інтелекту.</p> <p>1. Основні напрями, методи та форми позакласної роботи з географії та природознавства.</p> <p>2. Організація та проведення навчальної екскурсії.</p>	2	2

	<p>3.Роль предметних кабінетів у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу з предмету.</p> <p>4.Краєзнавчий куточок у спеціальній школі.</p> <p>5.Значення географічного майданчика у формуванні системи знань, умінь та навичок учнів.</p> <p>6.Розробка сценаріїв проведення позурочних заходів з географії та природознавства та конспектів засідань предметних гуртків.</p>		
5	<p>Пропедевтика навчання географії у спеціальній школі.</p> <p>1.Пропедевтичний курс навчання географії «Природознавство», його значення.</p> <p>2.Зміст географічної пропедевтики в 1-му класі спеціальної школи, її мета та завдання.</p> <p>3.Ведення календаря природи.</p> <p>4.Географічна пропедевтика в 2-му класі, її мета та завдання.</p> <p>5.Географічна пропедевтика в 3-му класі, її мета та завдання.</p> <p>6.Географічна пропедевтика в 4-5-их класах спеціальної школи, її мета та завдання.</p> <p>7.Особливості засобів і форм організації уроків за програмою «Я досліджую світ».</p> <p>8.Картографічна пропедевтика.</p>	2	
6	<p>Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями спеціальної школи.</p> <p>1. Поняття про географічні знання. Типологія географічних уявлень учнів з порушеннями інтелекту.</p> <p>2. Специфіка географічних уявлень. Особливості формування географічних уявлень в учнів спеціальної школи.</p> <p>3. Методичні умови, які сприяють формуванню географічних уявлень в учнів з інтелектуальними порушеннями.</p> <p>4. Формування географічних понять в учнів спеціальної школи. Типологія географічних понять.</p> <p>5. Труднощі засвоєння географічних понять учнями з порушеннями інтелекту.</p> <p>6. Шляхи та методичні умови формування загальних географічних понять в учнів спеціальної школи. Послідовність формування загальних географічних понять в учнів з порушеннями інтелекту.</p> <p>7. Формування одиничних географічних понять в учнів спеціальної школи.</p>	2	
7	<p>Методика вивчення причинно-наслідкових залежностей на уроках географії у спеціальній школі.</p> <p>1.Застосування порівняння на уроках географії у спеціальній школі. Особливості порівняння географічних об'єктів учнями з інтелектуальними порушеннями.</p> <p>2.Методичні умови, які сприяють формуванню прийому порівняння в учнів спеціальної школи. Рівні порівняння географічних об'єктів учнями з порушеннями інтелекту.</p> <p>3.Встановлення причинно-наслідкових залежностей як засіб розвитку мислення учнів спецшкіл. Класифікація географічних причинно-наслідкових залежностей.</p> <p>4.Труднощі у засвоєнні географічних причинно-наслідкових залежностей учнями з порушеннями інтелекту. Особливості розуміння географічних причинно-наслідкових зв'язків учнями спеціальних шкіл.</p>	2	

	5.Методичні умови, які сприяють розумінню географічних причинно-наслідкових залежностей учнями спеціальної школи. Прийоми розкриття перед учнями з інтелектуальними порушеннями географічних причинно-наслідкових зв'язків.		
8	Методика вивчення курсу фізичної географії (6 клас) учнями з інтелектуальними порушеннями. 1.Зміст географічного матеріалу у 6-ому класі. 2. Методичні особливості вивчення курсу географії у 6-ому класі: а) формування понять; б) вивчення причинно-наслідкових зв'язків; в) встановлення фізико-географічних закономірностей; г) запам'ятовування географічних фактів; 3.Місце і значення курсу «Загальна географія» (7 клас) в системі природничих предметів. 4.Структура курсу «Загальна географія»та основні завдання кожного розділу. 5.Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсу 6. Формування практичних умінь як складова здобуття системи географічних знань. 7. Методичні моделі вивчення курсів географії та природознавства.	2	
9	Методика вивчення географії світу у 8-ому класі спеціальної школи. 1.Завдання, зміст, система і методи ознайомлення учнів з відомостями про Землю, Сонце та Місяць. 2.Прийоми ознайомлення учнів з дослідженням космосу. 3.Завдання, зміст, наочні засоби та методи ознайомлення з явищами природи на Землі. 4.Завдання, зміст, наочні засоби та методи вивчення географії світу. 5.Методика вивчення географічного положення, природних умов материків і океанів у спеціальній школі. 6.Особливості методичної роботи вчителя при ознайомленні учнів з державами світу. 7.Розробка конспектів уроку з відповідних розділів програми 8-ого класу (групова робота).	2	
10	Методика вивчення курсу “Географія України” (9 клас). 1.Мета і завдання курсу «Географія України». 2.Структура і зміст курсу «Географія України». 3.Особливості ознайомлення учнів з фізико-географічним положенням та кордонами України, рельєфом, корисними копалинами, кліматичними умовами, природними зонами. 4.Методичні особливості формування нових знань, умінь і навичок щодо розвитку різних галузей економіки України. 5.Методичні особливості вивчення курсу «Географія України» у світлі актуальних воєнно-політичних подій. 6.Методика вивчення відомостей про природні умови та господарство свого краю.	2	
11	Модульний контроль	2	
	Разом за модулем	22	4
	Всього за модулем	22	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Зміст географічного та природознавчого матеріалу та завдання викладання географії та природознавства у спеціальній школі.	4	7
2	Принципи і методи навчання природознавства і географії у спеціальній школі.	4	7
3	Організаційні форми та засоби навчання географії та природознавства у спеціальній школі.	4	7
4	Позакласна навчально-виховна робота з географії та природознавства для учнів з порушеннями інтелекту.	4	7
5	Пропедевтика навчання географії у спеціальній школі.	4	7
6	Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями спеціальної школи.	4	7
7	Методика вивчення причинно-наслідкових залежностей на уроках географії у спеціальній школі.	4	7
8	Методика вивчення загального курсу географії (6 клас).	4	7
9	Методика вивчення курсу «Фізична географія» у 7 класі.	4	7
10	Методика вивчення географії світу у 8-ому класі спеціальної школи.	5	7
11	Методика вивчення курсу «Географія України» (9 клас).	5	8
	Разом за модулем	46	78
	Всього за модулем	46	78

6.5. Індивідуальні завдання

Здобувачі групи об'єднуються у групи по 2 особи за бажанням для виконання групових проєктів. Теми різних груп не дублюються. До виконаного проєкту готується презентація для захисту матеріалів у присутності групи. Виконана робота з усіма матеріалами висилається на пошту лектора klyar.marianna@uzhnu.edu.ua до написання модульної контрольної роботи.

Тематика проєктів:

1. Аналіз опублікованих джерел з методики географії та природознавства у спеціальній школі у фахових науково-методичних періодичних виданнях. Складання анотованого списку.

2. Нормативно-правова база щодо викладання природознавства і географії в спеціальній школі. Складання переліку чинних документів з посиланням на джерело інформації. Підготовка анотацій документів.

3. Пошук та аналіз інформації з питань методики природознавства і географії в спеціальній школі у мережі Інтернет. Складання списку посилань на відповідні сайти із стислим змістом матеріалів.

4. Розробити конспект засідання шкільного географічного гуртка за обраною темою для учнів певної вікової групи (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

5. Розробити конспект навчальної екскурсії з географії за обраною темою для учнів певної вікової групи (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

6. Розробити проєкт шкільного географічного майданчика.

7. Розробити проєкт краєзнавчого куточка.

8. Розробити сценарій проведення позакласного заходу з географії для учнів певної вікової групи з порушеннями інтелекту (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

9. Розробити проект шкільної газети, присвяченої проведенню тижня географії у спеціальній школі.

10. У рамках проведення пропедевтичної роботи з географії розробити конспект проведення екскурсії для учнів 4 класу за обраною темою (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

11. Розробити конспект засідання шкільного гуртка юних захисників природи за обраною темою для учнів певної вікової групи (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

12. Розробити сценарій проведення позакласного заходу з природознавства для учнів певної вікової групи з порушеннями інтелекту (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

13. Робота з зошитом з географії або з природознавства учня спеціальної школи (скласти методичні поради).

14. Робота з контурними картами на уроках географії у спеціальній школі (скласти методичні поради).

15. Розробити конспект уроку географії у спеціальній школі за обраною темою для учнів певної вікової категорії (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

16. Розробити конспект уроку природознавства у спеціальній школі за обраною темою для учнів певної вікової категорії (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

17. Розробити сценарій проведення дидактичної гри географічної тематики для учнів певної вікової групи (теми різних студентів або різних груп не дублюються).

18. Розробити сценарій проведення позакласного заходу з географії для учнів 8-9 кл., спрямованого на усвідомлення знань з розділу «Економічна та соціальна географія України» або інформації про природу та господарство рідного краю.

Вимоги до виконання індивідуальних завдань

1. При розробці конспектів уроків, сценаріїв позакласних заходів, екскурсій, дидактичних ігор відобразити формулювання освітньої, виховної та корекційно-розвивальної мети, вказати необхідне обладнання. Конспекти та сценарії мають містити всі фрази, які планує виголошувати вчитель та всі відповіді вихованців.

2. У конспекті екскурсії відобразити також наступний план:

- місце проведення та дата;
- тема екскурсії;
- мета екскурсії;
- обладнання;
- маршрут (схема) з указанням часових рамок окремих етапів екскурсії у таблиці:

Таблиця

Час	Діяльність вчителя	Діяльність учнів	Примітка
	Основні питання екскурсії	Відповіді учнів	

3. Під час виконання індивідуальних завдань обов'язково дотримуватися принципу академічної доброчесності.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни використовуються традиційні та проблемні лекції, семінари, ситуаційні завдання, самостійна позааудиторна робота (написання рефератів, підготовка презентацій, неформальне навчання), групові проекти, консультації. У ролі неформального навчання рекомендується приєднуватися до вебінарів щодо вивчення географії та природознавства учнями різних вікових груп, в тому числі учнями з ООП, на платформах «Освіторія», «На урок», EdEra тощо.

8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук, проектор.

Обладнання: екран

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: Навчально-методичний посібник / Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я.; За ред. С.Г. Коберніка. – К.: Навч. книга, 2005. – 319 с.
2. Липа В.О. Зміст та корекційна спрямованість вивчення географії в допоміжній школі. – К.: ІЗМН, 1996.
3. Навчальна програма для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Природознавство, 1-4 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. - 49 с.
4. Навчальна програма для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. «Я у світі», 3, 4 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. - 22 с.
5. Програма з географії для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (5-9 кл.) Укладачі: Одиниченко Л.К., Скиба Т.Ю. Київ, 2015. - 49 с.
6. Навчальна програма для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Природознавство, 8-9 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2016. – 14 с.

Допоміжна література

1. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту / Укл. Миронова С.П. // Методичні рекомендації. - Кам'янець- Подільський, 1998. – 24 с.
2. Липа В.О., Одиниченко Л.К. Вивчення географії України в допоміжній школі // Дефектологія. – 1998 . – № 3,4.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Навчальні програми для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcionni-programi/dlya-ditej-z-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku>
2. Збірник освітніх ресурсів (I частина, II частина, III частина). URL. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcionni-programi/dlya-ditej-z-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku>
3. Підручники для осіб з особливими освітніми потребами. URL. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/28-pdruchniki-dlya-osb-z-osoblivimi-osvtnmi-potrebami/>
4. Ресурсний центр з підтримки інклюзивної освіти ЗППО. URL. <http://zakinppo.org.ua/centri/oblasnij-resursnij-centr-z-pidtrimki-inkluzivnoi-osviti/metodichni-materiali>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)